Jozue

Původ materiálu
Pavel Prejda
Pořadí v lekci
7

Kdo se dnes přidává k zástupu: Jozue

Téma: Jak Hospodin zachraňuje a koho si k tomu používá

Vyprávíme podle: Jozue 5,10-15 a 6,1-27

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Slyšeli jste už o Jozuovi? Říká vám něco jméno Jozue? Vzpomenete si na nějaký biblický příběh, ve kterém Jozue vystupuje? (projevil se jako statečný zpravodaj o zaslíbené zemi – Hospodin ho vybral jako nástupce Mojžíše – slyšel ujištění „já budu s tebou“ – přivedl lid do zaslíbené země – vedl přechod přes Jordán – „Jozue ten porazil Jericho“ – Hospodin mu daroval mnoho vítězství nad nepřáteli – vyzval Izrael k věrnosti

Hospodinu)

b) Pro střední a starší školní věk; pro znalé

Víte, co znamená slovo strategie? (Encyklopedický slovník: dlouhodobý záměr činnosti k dosažení určitého cíle; vojenská s. – součást voj. umění; zkoumá zákonitosti válečných tažení) Kdy se používá? Slyšeli jste o tom, že existují strategické hry? Hráli jste už nějakou?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznalé

Už se vám někdy zdála nějaká překážka nepřekonatelná a pak jste ji překonali? Měli jste z toho radost? Byli jste z toho překvapeni? … Stalo se vám někdy, že jste plnili nějaký dlouhodobý a namáhavý úkol – a když jste byli u cíle, nebyl čas na odpočinek, ale čekalo vás znovu něco podobného? Kdy to bylo? (na sportovním turnaji, při skládání složitých modelů…)

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

- Jozue – hebr. Jehošua, Jošua = Hospodin vysvobozuje, zachraňuje. Jozue byl podle biblické tradice mladý efrajimský hrdina, syn Nunův. Byl Mojžíšovi k ruce a po jeho smrti se stal jeho nástupcem. Dále podle M.Balabána: „Jozuova velikost i vratkost spočívá v tom, že právě on to byl, kdo uvedl Izraelce do země zaslíbené. On to byl, kdo dobyl řadu měst. Nad knihou Jozue leží stín okupace. Ale Jozue věřil, že Hospodin přidělil Kenaan pravdydychtivým Hebrejcům. Tak se dal do díla a vtiskl nové zemi pečeť Hospodinovy svatosti, postavil hráz přírodním kultům a ve starobylém smluvním městě Šekemu připravil nábožensky a politicky půdu pro vznik Izraele – a to smlouvou mezi Hospodinem a jeho lidem (Joz 24). Jozue to měl těžké, musil si zašpinit ruce, proto možná není uveden v galerii cti v Listu Židům (Žd 11). Praktické uskutečňování ideálů je vždycky duchovně nebezpečné pro jejich uskutečňovatele. Bývalí revolucionáři se často stávají perfektními diktátory. Jozuovi se to nestalo. Možná, že (věříme-li v nějakou prozřetelnost) zabránil nejhoršímu. Do Kenaanu se totiž tlačily i jiné národy, které by zničily důležité náboženské struktury Kenaanců. Nezapomínejme však na jednu událost z Jozuova života, kdy se s ním setkal „velitel Hospodinova zástupu“, který uvedl Jozua na kolena před Hospodinem, a tak Jozuovi ukázal, kde probíhá to nejvlastnější dění (Joz 5,13-15). Bez modlitby, meditace a neúchylné úcty k Pravdě zbudou na naší zemi jen krvavá povidla, chropot a oprátky. To v plnosti poznal a riskantně vykřikl Ježíš, nový Jehošua. Jeho okupačními metodami bylo kázání, uzdravování, vymítání démonů a obětovná smrt. Ale bez Jozuovy rozhodnosti by se Ježíš Nového zákona nemohl židovským rodičům ani narodit.“ (M.Balabán, Bratrstvo 4/93)

- hod beránka (5,10-12) – navazuje na vykonání obřízky (5,1-9) jako nové potvrzení smlouvy s Hospodinem. U Izraele byl hod beránka spjat se základním vysvoboditelským Božím činem – s vyvedením z Egypta (Ex 12,1-28). Zde chápáno také jako slavnost vstupu na půdu země

zaslíbené.

- setkání s velitelem Hospodinova zástupu (5,13-15) – Jozue padá pokorně a uctivě k zemi a ptá se, jaký rozkaz mu bude udělen. Nenásleduje žádný vojenský rozkaz, ale poukaz na to, že místo je svaté. Jen bosá noha pokorného poutníka na ně může vstoupit. Scéna nápadně připomíná Hospodinovo zjevení Mojžíšovi u hořícího keře (Ex 3,5). Je tím podtržena kontinuita mezi Jozuem a Mojžíšem. Současně se Jozuovi dostává ujištění, že obsazení Kennanu nebude ležet na jeho bedrech, nýbrž že věc vzal do ruky sám Hospodin.

- Jericho – prastaré opevněné město z doby kamenné. Leželo na jediné cestě, která od východu do nitra Palestiny vedla divokými skalami. Nebylo možné je minout, protože bylo vstupní branou do země. Lid, který přišel z pouště, neměl technické prostředky ani dostatek zkušeností, aby tuto pevnost mohl dobýt. V předpokládané době Jozuova příchodu (r. 1150 př.Kr.) však město již leželo v sutinách. Proto SZ nemluví o boji, ale předkládá celou událost jako liturgický text o vítězství nad modlářstvím. Jericho (= Měsícov) jako centrum lunárního kultu se stává především představitelem modlářství, tj. zbožnosti, která usiluje o jiné pojetí náboženských a sociálních vztahů než věrnost Hospodinově smlouvě. Boj proti modlářství není projevem náboženské nesnášenlivosti, která vychází z prosazování monoteismu. Božstva pohanského polyteismu nebyla tolerantnější než Hospodin, žárlivě střežící čistotu víry. Pohanská božstva zavazovala své věrné stejně nesmlouvavě – některá i k oběti života (dětí i dospělých), k oběti majetku, ale vždy k dodržování určitých společenských a náboženských řádů. Varování před modlářstvím je varováním před určitými náboženskými praktikami (např. věšteckými – poznávání vlivu kosmických a božských sil) a určitým životním stylem, který z daného společenství vyplýval. Jde o modelové vysvětlení, že některé náboženské kulty, některé ideologie je zapotřebí odmítnout. Vypravěč příběhu o pádu Jericha pro své pozdější posluchače vysvětluje, že některé náboženské představy a systémy jsou po ideové stránce nebezpečné. Posluchač si má uvědomit, že jiná cesta než odmítnutí není. V bibli máme takové obrazy, jako je zničení Jericha, aby bylo každému jasno, že náboženství jako taková nevedou automaticky k životu a dobrým životním hodnotám, ke spravedlnosti a důstojnosti člověka. Některá náboženství a některé náboženské praktiky zaslepují pro pochopení života jako služby a pomoci. Tak jako patří Izraeli Jericho, tak mu bude patřit celá země, protože měsíční kult a jiné kenaanské kulty nevedou k životu, ale ke smrti. Lehký způsob dobytí Jericha tedy neznamená, že země padla Izraeli do klína a že nedocházelo k bojům.

- schrána – v ní spatřován trůn neviditelného, ale zároveň přítomného Hospodina. Sám Hospodin tedy obchází město, on sám je zbavuje moci a ochrany jerišských božstev. On sám

je dobývá a získává svému lidu.

3. FORMULACE TÉMATU

V bibli není jméno jen označením člověka, ale vystihuje i jeho poslání, jeho životní úkol. Jméno Jozue znamená „Hospodin vysvobozuje, zachraňuje“. Právě to výstižně ukazuje i vykládaný příběh. Ne Jozue, ne člověk sám, ale Hospodin je ten, kdo lidem přináší vysvobození a záchranu. Používá k tomu však své služebníky, které různými způsoby posiluje a ujišťuje o své blízkosti – Jozua a mnohé další. V Novém zákoně pak především nového Jozua, tj. Ježíše, jehož jméno má stejný význam.

4. ÚSKALÍ TEXTU A LINIE PŘÍBĚHU

- Slavení hodu beránka před dobytím Jericha není myšleno ve smyslu kalkulace: „něco za něco“ – my uspořádáme slavnost a ty, Bože, nám pak pomůžeš. Jde o vděčnost, připomenutí si kořenů, posilu… Izrael slaví, protože chce, ne protože musí, nebo že se mu to vyplatí.

- Setkání s Hospodinovým poslem přichází nečekaně, překvapivě, obyčejně. Pro Jozua je zdrojem posily a ujištěním, že na svěřený úkol není sám.

- Dobývání města pochodem a troubením – nejde zde o kouzla ani o magii. To, co Izraelci dělali, nebylo válečné tažení, kouzla ani magie, ale bohoslužebná slavnost. Nebojoval tu lid, ale Hospodin. Boj Hospodinův je jiný nežli boje mezi národy. Bůh nepotřebuje zbraně, ale lid poslušný jeho nařízení. Izraelci věděli: tady nebojujeme my vlastní silou a uměním, tady za nás bojuje Hospodin. Nejde o to, abychom dnes vytvořili slavnost „obcházení města“. Důležitá je víra, která spoléhá na Hospodinovu přítomnost, a ta se projevuje vždy novým způsobem.

- Náboženství Jericha jakožto reprezentanta kenaanského náboženství vedlo nakonec ve svých důsledcích k nelidskosti (k obětování dětí, zbožnění krále, přehlížení práva sociálně slabších osob, k pověrečnému přesvědčení o působnosti různých duchů a démonů). Odmítnutí tohoto náboženství není důsledkem náboženské nesnášenlivosti Izraele, ale projevem jeho zápasu o „ctění Boha v Duchu a pravdě“ (J 4,23).

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

1. Jozue a Izraelci na hranicích zaslíbené země

2. Další překážka v cestě – Jericho

3. Jak a kudy dál?

4. Žádné bojové cvičení, ale slavení hodu beránka

5. Jozue a Boží posel

6. Jozue se ptá na rozkaz, ale přichází něco jiného

7. Dobytí Jericha

8. Dvě jména se stejným významem: Jozue a Ježíš

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list lze použít kdykoliv; některé části však sami vybízejí k vypracování před, během či až po vyprávění.

Co už o Jozuovi vím? – lze využít v úvodu (viz bod 1 Motivační uvedení); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si z Jozuova příběhu vzpomenou.

Co nám zpívá na naši cestu víry? – během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Jozuovi do písně: A zástup stále přichází a zas jde dál… a napsat ho na pracovní list. (viz bod 6 Liturgický rámec, Písně)

Kde se Jozuova písnička ozývá v bibli? – lze využít během či po vyprávění zejména se staršími dětmi. Děti pracují samostatně. Při práci si dávají Jozuův příběh do souvislosti s jiným biblickým příběhem, hledají podobnosti či odlišnosti a zamýšlejí se nad tématem:

Např. Mojžíš u hořící keře (Ex 3,5); Evangelia – Ježíš jako nový Jehošua

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;

- nebo *se* pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu.Tento bod je vhodný nechat jako ‚domácí úkol` s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte – nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem – s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Jozua; čím Jozue procházel, co prožíval. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavy, tj. Árona a Mirjam.

6. C) TIP NA AKCI

Děti zpívají na vámi určenou melodii text: „My jsme potichu, my tu neřveme; my jsme potichu, my tu neřveme; …“ A to tak, že začínáte šeptem, postupně zvyšujete hlasitost až k absolutnímu řevu.

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Bůh daroval svému lidu zaslíbenou zemi. Co dává nám?

- V čem se ukázalo, že Ježíš je zachráncem a osvoboditelem? Co učedníci a další lidé v jeho blízkosti poznávali a zakoušeli? Děje se to i dnes?

- Kdo všechno může být dnes Božím poslem? Podle čeho ho poznáme?

- Jak se mají křesťané chovat k lidem jiných náboženství, názorů a životních postojů? Jaké místo zde má tolerance? Existují i dnes náboženství nebo ideologie, které člověka vedou k

pýše a nenávisti k druhým?

- Co je to fanatismus? Jak se projevuje fanatik?

- Jaké znamení či předmět nám připomíná Boží přítomnost a věrnost?

- Stačí pouze vzpomínat na dílo minulých generací, nebo k tomu máme přidat taky něco vlastního a současného?

- Jaké slavnosti slavíme v církvi a co si při nich připomínáme?

- Co nám nahrazuje hod beránka? Kdy takovou slavnost slavíme? Jak?

- Co může dnes strhávat a bourat bariéry mezi lidmi?

- Je zapotřebí i dnes nějak pro svou či za svou víru bojovat? Pokud ano, tak s kým?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Dt 1,30a

*Hospodin, váš B?h, který jde p?ed vámi, bude bojovat z*a vás.

Písně:

průvodní: Neboj se Jozue – zpívej

Hospodin je s tebou – zpívej dál

Vejdete do země – zpívej

A zástup stále přichází a zas jde dál …

(náp?v Marie má dít?, S 181)

Jericho (S 131); Neskládejte v mocných naději (S 215); Připravujte cestu (S 239), Bojujte dál (S 17)

Čtení: Joz 5,10-15

8. VYPRÁVĚNÍ

I. JOZUE A IZRAELCI NA HRANICÍCH ZEMĚ ZASLÍBENÉ

Izraelský lid, ten Bohem milovaný a vybraný lid, stojí na hranicích země zaslíbené. Už ho nevede Mojžíš, který zemřel, ale Jozue, jeho nástupce a pokračovatel. Právě jemu je svěřen úkol dovést Izraelce do cíle jejich putování. Poutníci mají za sebou 40 let bloudění po poušti, už překročili i řeku Jordán. Moc už se těší tam, kam šli a kde si tolik přáli být: do krásné země svobody. V ní se konečně usadí a začnou žít nový život. Už se nebudou muset plahočit z místa na místo. Děti si budou moci hrát a v písku se přehrabovat jen na pískovišti.

II. DALŠÍ PŘEKÁŽKA V CESTĚ – JERICHO

Řeka Jordán ale nebyla tou poslední překážkou na jejich cestě. Těsně za hranicemi země zaslíbené na ně čekala další – město Jericho. Pokud chtěli jít dál, museli projít právě kolem něho. Jericho střežilo vstup do země. Mělo velké a silné hradby. Čím více se blížili městu, tím větší se jim hradby zdály. Brány města byly zavřené. Pověst, kterou to město mělo, nebyla nijak dobrá. Izraelci rozhodně nemohli čekat, že jim obyvatelé Jericha pouze z hradeb zamávají a popřejí vše dobré na další cestu. Správně tušili, že neprojdou jen tak.

III. JAK A KUDY DÁL?

„Jakpak náš nový vůdce Jozue obstojí? Při překonání Jordánu se osvědčil, ale zvládne to i teď?“ povídali si mezi sebou Izraelci. Jeden tatínek řekl: „Ti lidé v Jerichu musí být ale hodně pyšní, když si postavili takové město.“ A další se přidal: „Kolem takového města nemáme šanci projít. Obyvatelé Jericha nás nepustí dál, budeme muset s nimi bojovat. Ale snad nám Bůh pomůže.“ Jiný táta dokonce zapochyboval: „Neměli bychom se radši vrátit?“ To se ale ozvaly mámy: „Když nám přece Bůh slíbil, že se do té nové země dostaneme, tak se to skutečně stane.“

IV. ŽÁDNÉ BOJOVÉ CVIČENÍ, ALE SLAVENÍ HODU BERÁNKA

Jak to bylo dál? Jedna možnost byla uspořádat přípravné bojové cvičení. Izraelci se však rozhodli pro něco jiného. Budou slavit hod beránka. Byla to přelomová chvíle – něco starého končilo a něco nového začínalo. Děti se ptaly svých rodičů: „Proč slavíme tuto slavnost?“ Rodiče jim vyprávěli o tom, jak v noci před čtyřiceti lety odcházeli z Egypta, jedli právě beránka. „V tu velikou noc nás Bůh zachránil. Vytrhl nás z moci faraóna, který byl stokrát silnější než my. Jen díky Boží záchraně můžeme žít.“ Celá ta slavnost byla připomínkou začátku cesty z egyptského otroctví do svobody. Velcí i malí byli spolu, povídali si o Boží blízkosti při putování pouští a děkovali Bohu za dar života a svobody. Toho dne také přestala padat z nebe mana – pokrm na poušti. Cesta pouští tak byla uzavřena, stala se tímto okamžikem minulostí. Začalo něco nového a s tím přišly také nové úkoly.

(Slavíme i my v kostele při bohoslužbách něco podobného jako tehdy Izraelci? Hod beránka je vlastně předchůdce naší večeře Páně. Při ní si také připomínáme Boží záchranu a radujeme se z ní. Dovedli byste povědět, čím se večeře Páně liší od hodu beránka? Víte, kdo a s kým ji poprvé slavil?)

V. JOZUE SE SETKÁVÁ S BOŽÍM POSLEM

Jozue se prochází nedaleko Jericha. Promýšlí snad nejlepší strategii boje – kudy nejprve na město zaútočit a s kolika lidmi. Dobrá strategie už rozhodla mnohé bitvy. Vtom ho ale někdo vyruší. Jozue se rozhlédne. Proti němu stojí muž s mečem ruce. Jozue se k němu přiblíží a ptá se: „Patříš k nám, nebo k našim protivníkům?“ Pokud je to jeden z Izraelců, pak se ještě nic neděje. Pokud je to nepřítel, tak je zle. Nebyl to nikdo z Izraelců ani z obyvatel Jericha. Ten muž se totiž představil takto: „Jsem velitel Hospodinova zástupu.“ Jozue si oddechne, že potkává Božího posla, a padne před ním k zemi.

VI. JOZUE SE PTÁ NA ROZKAZ, ALE PŘICHÁZÍ NĚCO JINÉHO

Jozue se ho ptá: „Jaký rozkaz má pro mne můj Pán?“ Co mu asi velitel Hospodinova zástupu poradí? Že by nějakou spolehlivou taktiku, jak přemoci Jericho? Žádnou radu Jozue od Božího posla nedostane. Místo toho slyší: „Zuj si z nohou opánky, neboť místo, na němž stojíš je svaté“.

Jozue je vyzván, aby se zastavil, ztišil a uvědomil si, co se vlastně děje. Jeho jediným úkolem v této chvíli je zout si boty a pochopit, na jaké půdě to vlastně stojí: je to půda svatá. Něco podobného, zouvání opánků, zažil už Mojžíš. (Vzpomenete si, kdy? U hořícího keře.) Teď to prožívá i Jozue. I tady blízko Jericha, stojí na svaté půdě. Proč na svaté? Protože je tu s ním svatý Hospodin. Jozue se na znamení pokory zul a tak doslova na vlastní kůži okusil něco ze svatosti tohoto místa.

Zanedlouho bude Jozue opět stát v čele lidu. Ale už s vědomím, že je s ním Hospodin. Tato jistota ho bude provázet při všem jeho dalším bojování.

VII. DOBYTÍ JERICHA

Jozue svolal všechny muže, ženy a děti. Na příkaz Hospodinův se mají seřadit a obcházet město. Nejprve půjdou ozbrojenci. Za nimi kněží, kteří budou troubit na beraní rohy. Potom kněží s truhlou smlouvy jako znamením Boží přítomnosti. Za nimi pak mlčky další. Každý den obejdou město jednou dokola. Tak to budou dělat šest dní. Sedmého dne obejdou město sedmkrát a až zazní polnice, vyrazí, spustí mohutný válečný pokřik. V tu chvíli vydá Hospodin město do jejich rukou.

Každý den obcházeli město. Šest dní po sobě. Chodili i sedmý den. Děti už bolely nohy, ale byly statečné a neplakaly. Když Izraelci obcházeli město ten den po sedmé, Jozue dal signál k pokřiku. A tu se to stalo. S hrozným rachotem začaly padat hradby. „Hurá! Bůh nám otevřel cestu!“ volali radostně dospělí i děti. Cesta do země zaslíbené byla volná a mohli se vydat dál.

VIII. DVĚ JMÉNA SE STEJNÝM VÝZNAMEM: JOZUE A JEŽÍŠ

Jméno Jozue znamená „Hospodin vysvobozuje“. Nebo také „Hospodin zachraňuje“. Právě to výstižně ukazuje i dnešní příběh. Ne Jozue, ne člověk sám, ale Hospodin je ten, kdo lidem přináší vysvobození a záchranu. Používá k tomu však své služebníky. Třeba právě Jozua, ale i další. Také Ježíše, ústřední postavu evangelií. Jeho jméno má totiž úplně stejný význam jako jméno Jozue. Na něm se také nejlépe ukázalo, že Bůh přináší vysvobození a záchranu.

9. MODLITBA

Pane Bože, d?kujeme ti za tvou blízkost a zájem o nás. I za všechny dnešní posly, kte?í nám to svými slovy i ?iny p?ipomínají. D?kujeme za Ježíše Krista; zvlášt? za to, že nám ukázal, jak svobodn? žít a ?ím sv?j život naplnit. Prosíme, neopoušt?j nás, naše blízké a ani nikoho jiného. Amen

Přiložený soubor

praclist-7.pdf (158.02 KB)

Cílová skupina

Univerzální

Katechetické cykly

Zástup stále přichází...

Biblický odkaz (kat)

Jozue 5,10–15

Jozue 6,1–27